ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Съгласно чл. 3 от ***Кодекса за социално осигуряване*** (КСО) *държавното обществено осигуряване се осъществява въз основа на принципите на:*

1. *задължителност и всеобщност на осигуряването;*
2. *солидарност на осигурените лица;*
3. *равнопоставеност на осигурените лица;*
4. *социален диалог при управлението на осигурителната система;*
5. *фондова организация на осигурителните средства.*

Основните принципи за провеждане на Държавното обществено осигуряване (ДОО) са ***ръководните начала***, които са отправна точка за цялостното му организиране и функциониране.

1. ЗАДЪЛЖИТЕЛНОСТ И ВСЕОБЩНОСТ НА ОСИГУРЯВАНЕТО

Принципът се свързва с определяне на **ДОО** като **задължително по закон** (задължителност) и с осигуряване на защита срещу **основните значими за обществото**, **международно признати** рискове (Виж Фиш I.I.1) по отношение на **най-широк кръг лица** (всеобщност). Задължителността на ДОО е гаранция за реализиране на основно конституционно право – правото на обществено осигуряване (В тази връзка виж Решение №5 от 29 Юни 2000 г. на Конституционния съд).

2. СОЛИДАРНОСТ НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА

Принципът е характерен за **осигурителните системи от разходо-покривен тип,** каквато е и **ДОО**. Изразява се в **преразпределяне на последиците** от реализиране на ***осигурен социален риск.*** **Средствата** по фондовете на ДОО **се набират** от осигурителните вноски, превеждани **от/за всички лица,** които са осигурени във фондовете на ДОО за съответните ***социални рискове,*** а се **разходват при *осигурителен случай*** по отношение на конкретно осигурено лице.

3. РАВНОПОСТАВЕНОСТ НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА

Принципът налага еднакво прилагане на нормативните актове по ДОО спрямо лицата, които попадат в хипотезите на съответните разпоредби.

Пример:
Съгласно чл. 4, ал. 1, т. 2 от КСО **държавните служители** по ***Закона за държавния служител*** са задължително осигурени за общо заболяване и майчинство, инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт, трудова злополука и професионална болест и безработица. Лицата, регистрирани като **упражняващи свободна професия,** са задължително осигурени за инвалидност поради общо заболяване за старост и за смърт (чл. 4, ал. 3, т. 1 от КСО). Следователно, за разлика от лицата, регистрирани като **упражняващи свободна професия**, **държавните служители** подлежат на задължително осигуряване за всички социални рискове, които покрива ДОО.
Въпреки това, при еднакво прилагане на чл. 4, ал. 1, т. 2 от КСО спрямо всички **държавни служители** и еднакво прилагане на чл. 4, ал. 3, т. 1 от КСО спрямо всички лица, регистрирани като **упражняващи свободна професия**, принципът на равнопоставеност няма да бъде нарушен.

4. СОЦИАЛЕН ДИАЛОГ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ОСИГУРИТЕЛНАТА СИСТЕМА

Принципът намира израз в **сътрудничеството на национално равнище** между **държавата, работодателите и синдикатите** по въпросите на ***държавното обществено осигуряване.***

5. ФОНДОВА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОСИГУРИТЕЛНИТЕ СРЕДСТВА

Набирането и разходването на средствата на ДОО е организирано по фондове:

1. фонд "Пенсии";
2. фонд "Пенсии за лицата по чл. 69";
3. фонд "Пенсии, несвързани с трудова дейност";
4. фонд "Трудова злополука и професионална болест";
5. фонд "Общо заболяване и майчинство";
6. фонд "Безработица".

Принципът се изразява в това, че средствата по съответния фонд се набират от точно определени с КСО източници и се изразходват за предвидените в кодекса плащания.
Единственият фонд, при който осигурителни вноски не участват в набирането на средствата, е фонд "Пенсии, несвързани с трудова дейност".